

örök tanításáért a legdrágábbat, életét is kész volt feláldozni Isten oltárán. Ezért érdemel ő kegyeletteljes főhajtást ma is, egy olyan világban, amelyben a türelmetlenség - ha tehetné - börtönbe zárná, fogva tartaná a haladó eszméket, s diadalmas tort ülne temetésükön. Amidőn a nemzeti türelmetlenség hatalomért vívott kétségbeesett, nemtelen harcában egymással békességben élő embereket igyekszik összeuszítani. Dávid Ferenc mindezek fölé emelkedve, magasztos példájával üzeni nekünk: a türelem az egyetlen járható út, amely békesség, jövő felé, életre visz! Ha jövőt és életet akartok, mindig a türelmet válasszátok, „...legyetek türelmesek mindenki iránt”.

1996. november 9-én, amikor újraavattuk a dévai várban a mártír halálát megőrkítő emléktáblát, aminek elődjét talán épp a türelmetlenség törte össze, az elhangzott beszédek után egy jelenlevő katolikus lelkész megjegyezte: itt senki ellen nem beszéltek, senki nem érezhette sértve magát! Boldogan nyugtáztam szavait, melyek szépen igazolták: bennünk él a Dávid-Ferenc-i türelem. Őrizzük hát, és ápoljuk azt, mint éltető, erőt adó, türelmetlenségben is megtartó léleklángot, amelynek öröktüze méltókká tesz a mi türelmes apostolunkhoz, a jézuskövető és az Isten gyermeke nevezetre. Ámen.

SIMÉN DOMOKOS

LÉGY ERŐS ÉS LEGYÜNK BÁTRAK^{*}

2Sám 10,11-12

Az Ószövetség királyai közül Dávid áll a legközelebb a szívünkhöz. Az embert szeretjük benne gyermekként is. Sámuel látta, hogy gyermekként is milyen erős és bátor, és emellett milyen szelíd és vidám. Szomorúságot vidámsággá oldott hárfájával, hitét zsoltárokba örökítette. Észre vesszük azt az ellentétet, ami Saul, a király és Dávid között van. Sault azért választották meg királynak, mert a legerősebb volt; de mégis milyen gyenge akkor, mikor irigységét és gyűlölségét nem tudta legyőzni. Dávidnak a lelki erejét és bátorságát látjuk, mikor Saul halálra üldözi, és az Isten kétszer is a kezébe adja a király életét, de Dávidban győzött a jó ember, megbocsát, a rosszért jóval fizet. A halálig tartó barátságát nagyra tartjuk a királyfi, Jonatán iránt, akit így siratott: „Kedves voltál nekem, s a te szereteted irántam nagyobb volt édesanyám szerelménél.” A Példabeszédek igazságát szemlélteti: „Mindig szeret a barát, de testvérré a nyomorúságban válik”. Egyetlen szeretett gyermeke rossz, életére tör, és mégis jó apaként félti, szereti és így siratja: „Ó, én szerelmes szép fiam, bár én haltam volna meg helyetted”. Istene és népe góliáti gyalázása miatt a kilátástalannak látszó harcba is belemegy, de Istenben hívva, ésszel és nem erővel. Harcba vitézként mindig elől küzd. Az ország és népe biztonságát, ha nehéz harcokkal is, de biztosította;

* Elhangzott a bukaresti rádió unitárius vallásos műsorában 1998. október 11-én

ez már történelem. Kiváló harcosokat és vezetőket, parancsnokokat nevelt. Ilyen volt Joáb és testvére is, kikről a felolvasott bibliai rész is szólt.

Dávid és országa s népe ellen a szomszéd ország népei szövetségben összefogtak. Dávid hadseregét Joáb parancsnoksága alatt küldi ellenük. Mikor szétnéz az ellenséges táboron, látja, hogy a - 9. vers szerint - „mind elöl, mind hátul ellenség van”. Számot vet a helyzettel, és szólt testvéréhez: „egyik felől te, a másik felől én állok, s ha a te ellenséged erősebb, én a te segítségedre megyek, ha az enyém erősebb, te gyere segítségemre”, segítsük egymást közösen, hogy erősebbek legyünk együtt. Aztán elmondja a mindig időszerű küzdelemre buzdítást: „Légy erős és legyünk bátrak a mi nemzetségünkért és a mi Istenünk városaiért” és aztán „az Úr cselekedjék velünk úgy a mint neki tetszik”. Dávidi módszer: a megmaradáshoz erő és bátorság kell, hogy megtartassanak városaink és népünk, és ha az ügyünk igaz, akkor a többi az Isten dolga.

Úgy gondolom, hogy ez a több ezer évre visszalapozott történet példa értékű ma és mindenkor. Keményen szorít az élet, ahogy mondják: harc a lét, az élet, a holnap leszűkül a mára, „a mi mindennapi kenyerünkre”. A nagy gondok góliátjainak kihívása a napi programunk: az iskolákban gyermekeink az ösökhöz való kötődésben az anyanyelvet kell gyökérből tépegessék, ha beilleszkedni akarnak az itt és a most társadalmába. Harc a megélhetésért a sok munkanélküli vagy a létminimum alatt élő családban, mely a kínhalál virrasztása náluk. Látom azt a küzdelmes igyekezetet, mellyel a magatehetetlen öregek magukra maradvá inkább a halált várják, mint a holnapot. Az igazságérzetünk ellen összeesküszik a jog; a társadalom-biztonság érzetünk leszázalékolt; az aszály, az árvíz felfalta előlünk a holnapi kenyerünk. Betegségünkör nincs orvosság. A kétes erkölcsösség, a kétszínűség, a naponként körhíntáztató szédítés, a felelőtlenség, az adott szó értékvesztése, egyszóval a mai élethelyzetünk, ahogy látjuk és érezzük, összefog ellenünk és támad „elöl és hátul”, este és reggel. Panaszkodunk, harcolunk, védekezünk. Összezavarodik bennünk a rendezett valláserkölc értékrendje. Kirakatemberekkel telik meg a világ, elveszünk önmagunkban, önmagunkért. Szorongás a napi programunk, és nagyon szomorú az, hogy a lélekben omlik össze az ember. Ezt bizonyítja az egyre szaporodó öngyilkosságok száma, melyre az igazság üti rá a pecsétet, a költővel érezve: „Koronák ha eltörnek, törjenek,/Népek, ha széthullnak, hulljanak,/Temessen el mindent a görgeteg./ Egy negyedórát süt nekem a nap,/ Nekem már nincs a földön otthonom,/ És vissza nem tartanak szelíd kezek,/ Kicsit még sütkérezem a napon/ és aztán... csendesen...én is ...elmegek”.

Általános csődhelyzetben érezzük magunk. Gondolkozom azon, hogy van-e kiút?...Meg vagyok győződve, hogy van! Unitárius hitünk is így tanít, hogy mindnyájan Istené vagyunk. Az Ő ügyét kell szolgálnunk, míg élünk, mint munkatársai,- Neki és egymásnak. Ha a mi életünk és ügyünk az Istené, akkor nem csak hiszem, hanem tudom is, hogy Istennek gondja volt, van és lesz ránk mindig, és mi a legbiztosabban Isten kezébe vagyunk.

Hogy értem ezt, kérdezheted? Úgy, hogy Isten minket egyenként akképpen indított el ebbe és erre az életre, hogy felkészített a naponkénti harcunkban a védekezésre. Fegyvert adott nekünk. Nem embert ölt, hanem embert megtartót. Ez pedig a hitben való erő. Ez a belső erő; a hit gerince tar-

tott meg embernek az elmúlt évtizedekben, mikor nem az emberségre volt a legnagyobb igény. Ez az erő sugárzott Jézus életéből és tanításából. Ezt nevezem megtartó, életető erőnek. Ha a fűvet levágják, elszárad, a fát a vihar ha kidönti, elkorhad, de az embernek ez a belső erő, ez a vallásos meggyőződés az, ami a dávidi győzelmekre segít a góliát-nyomorúságok között, mert még a halálon is átsegít az örökélet ígéretével.

Légy erős testvérem Istenhitedben és önmagadban azzal a tudattal, hogy Isten ügyét szolgálod. Így tarthat meg értelmed és lelked egyensúlya győztesen a mindennapi csatatereken, minden helyzetekben. Isten nem csak engem vagy téged hívott az életre ezzel az erővel való élés lehetőségével, mert egy közösségbe helyezett, családba, faluba, városba, országba, világba, néped és egyházad közé, hol számítanak rád. A mi unitárius hitünk szerint Isten és emberszolgálatra. Egy közösségben *egy* ember nem tud egészet megtartó lenni, ha másokban, a gyengékben a félelem, a kicsinyhitűség, bizonytalanság, gyáva-ság, biztonság hontalansága él. A belső biztonságérzés nem a kilókat emelő erő-től, a politikai helyzettől, nem függ attól, hogy elől vagy hátul ellenséget tudsz magad körül, hanem egyedül erős hitedtől, magadtól...Ha te, ha mi, ha minden ember Isten és közös ügyünkben erős lenne, akkor egymás szíve falán a bátorság himnuszát hallanók, és egymással-egymásban bátrak lennénk.

Akkor szólnánk egymáshoz a Bibliát idézve: „ha a te ellenséged erősebb mint az enyém, én melléd állok”, hogy erősebbek legyünk, „de ha az én ellenségem”, bajom, nyomorúságom erősebb, „gyere az én segítségemre”, mert a hitben erősebbek leszünk, és ebben az erőben, melyre Isten lehetőséget adott, bátrabbak lehetünk egymással-egymásért. A költő tolakodik a nyelvemre: „A virtus és a bátorság he más,/ A bátorság is sokfajta lehet,/Lehet fennhéjázó kardcsörtetés, /S lehet ennyi: betöltöm helyemet!” Az országok különböző politikát folytatnak, különböző gazdasági helyzetben élnek, az emberek különböző hitet vallanak. A nyelvük is különböző, de nem ezért nem értik egymást, hanem azért, mert elfelejtik, hogy jelképesen Isten egy közös nyelvet adott nekünk: az emberségnek a nyelvét. Reményikkel vallom: „Most zúg a szél - de hang s harangtalanul/ És lassan elfelejtek franciául,/ És lassan elfelejtek németül,/ És lassan elfelejtek magyarul,/ És lassan elfelejtek emberül.// Az ember nyelvet ki elfeledte,/Meg nem tanulja soha már./ Meghalt, ki elfelejtett emberül!/...”.Hittársam, embertársam, polgártársam, beszéljünk egymással emberül! Isten nyelvén emberül, hogy ne szövetséges ellenségei, hanem Isten szolgálatában egymásnak segítései legyünk. Így lesz hennünk a belső megtartó erő, és egymásban a bizalom biztonsága, az Isten-közelségben élők hite, közvagyon. Ámen.

PAP LÁSZLÓ

AZ ÍGÉRET FÖLDJE

5Móz, 1,31,37

Kedves Testvéreim!

Rég volt az sokunk számára, mikor először hallottunk a zsidók pusztai vándorlásáról. Lehetett gyermekkorunkban vagy éppen felnőtten is ez a régi élmény, mikor nemcsak a fogságban élő emberek nyomorúságos helyzetét, hanem a szabadulás örömét is megtapasztalhattuk.

Ma is ennek a vándorlásnak viszontagságai, nehézségei között kell keresnünk a jövő heti utat, hiszen majdnem mindennapos számunkra is az egyfajta rabság, melyből ki akarunk törni, s a gyakorlat bizonyága szerint tapasztalható, hogy próbálkozásaink sikertelenek maradnak, reményességünk letört fa lombja, s közben nemzedékek váltják egymást örökös készenlétben a szabadulásra. Hétköznapi kérdéseink között gyakran ostromoltuk egymást és az eget, hogy mi hiányzik a szabadulásunk feltételeiből. Mik azok a lehetőségek, melyek még mindig váratnak magukra, de kik azok a személyek, kiknek meg kell születniük, hogy élre állva kivezessék a mindennapi gondjaikba fulladt, elreménytelenedett népet?!

Egyéni véleményem az - mellyel találkozunk a gazdag és Lázár példázatában, közelebbről, hogy már sokakat az sem győzne meg, ha valaki a halottak közül feltámadna -, hogy a mi várakozási időnk rég lejárt, a régi Mózesek helyett is újak jöttek, de az ásítozó nép visszadólt szunyókálni az ágyába, mert túl fáradtnak érezte magát, hogy a nehéz útra vállalkozzon. Különben is mindene megvolt, csak a szabadság hiányzott. Az a kérdés tehát, hogy van-e értelme beszélni ma a lelki fogságunkból való szabadulásunkról? Meggyőződésem, hogy nem csak értelmes dolog ez, hanem szükséges is, annál is inkább, mert mindenki vágyik az eszményi szabadságra.

A felolvasott bibliai rész egy hozzánk nagyon közel álló képpel vezeti be gondolatainkat a zsidók vándorlásába. Isten mindig ott járt népe előtt, s bár az nagyon gyakran hiányolta jelenlétét, mégis úgy hordozta őket, mint ahogy karjai között hordozni szokta az ember gyermekét. A nép nem tudott megválni attól a kísértéstől, hogy ne emlegesse fel szüntelen napi szükségleteinek hiányát, s ezért hangosan követelözött kenyérért és vízért. De nemcsak, hogy megkapta a fennmaradáshoz szükségeseket, hanem ott volt egy biztosíték is az ígéletben: beviszi őket Isten egy boldog földre. A 20. század végi ember nemcsak fenntartásokkal fogadja el az egész vándorlást, hanem okoskodásával igyekszik kikerülni a megvalósítandó célt is. Mondogatja magában, hogy: nem csoda, hisz 40 éven át megrendülhetett a nép bizalma, s amiatt tántorodott el az oszlopban előtte járó Istenétől. A kérdést viszont úgy is meg lehet fogalmazni, hogy miért nem érzi meg a gyermek az őt ölelő szülő karjait? Miért